

ZARZĄDZENIE

Dnia 28 marca 2024 r.

w sprawie **S. W.**

skazanego z art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 310 § 2 k.k. i in.,

wniosku obrońcy o wznowienie postępowania w zakresie kosztów zastępstwa procesowego,

na podstawie art. 530 § 2 k.p.k. w zw. z art. 430 § 1 k.p.k. w zw. z art. 545 § 1 k.p.k. odmówić przyjęcia wniosku obrońcy skazanego S. W. o wznowienie postępowania jako niedopuszczalnego z mocy ustawy.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 21 stycznia 2021 r., sygn. II AKa 409/20, Sąd Apelacyjny w Katowicach utrzymał w mocy wyrok Sądu Okręgowego w Katowicach z dnia 17 sierpnia 2020 r., sygn. XXI K 227/19, na mocy którego m. in. S. W. został skazany z art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 310 § 2 k.k. i in. W orzeczeniu tym zawarte zostało również rozstrzygnięcie o kosztach obrony z urzędu w postępowaniu odwoławczym zasądzonych od Skarbu Państwa na rzecz radcy prawnego J. C. w kwocie 738 zł. oraz o kosztach sądowych za postępowanie odwoławcze, którymi w części na niego przypadającej został obciążony finalnie skazany (art. 636 § 2 k.p.k. w zw. z art. 633 k.p.k.), co do którego sąd II instancji nie znalazł podstaw do zastosowania art. 624 k.p.k. (uzasadnienie wyroku pkt 6 – koszty procesu).

W dniu 4 sierpnia 2023 r. do Sądu Apelacyjnego w Katowicach wpłynęło pismo radcy prawnego J. C. zatytułowanego „skarga o wznowienie postępowania”, w którym na podstawie art. 401¹ k.p.c. wniósł o wznowienie powyższego postępowania i w konsekwencji zmianę wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach w zakresie orzeczenia o kosztach pomocy prawnej udzielonej skazanemu z urzędu

poprzez zasądzenie kwoty 1476 zł w miejsce kwoty 738 zł. Wnioskujący wskazał, że podstawę rozstrzygnięcia o przedmiotowych kosztach stanowił § 4 ust. 1 w zw. z § 17 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu. Wyrokiem z dnia 20 kwietnia 2023 r., SK 53/22, Trybunał Konstytucyjny stwierdził niezgodność tego przepisu z ustawą zasadniczą. Powołując się na orzeczenie Sądu Najwyższego w sprawie III PZ 11/17 oraz na spełnienie przesłanek z art. 416 § 1 k.p.c. wskazał, że stanowi to podstawę do wznowienia postępowania. Wskutek powyższego wyroku koszty nieopłaconej pomocy prawnej świadczonej przez radcę prawnego z urzędu powinny być bowiem zasądzone wyłącznie na podstawie wynagrodzenia w sprawie opłat za czynności radców prawnych z wyboru. Implikacją powyższego jest to, że za podstawę przyznania wynagrodzenia powinien zostać przyjęty § 11 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych w zw. z art. 4 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu w zw. z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego w sprawie SK 53/22. Powyższa kwota powinna być następnie powiększona o podatek od towarów i usług.

Pismo powyższe zostało następnie przekazane przez Sąd Apelacyjny w Katowicach, jako wniosek o wznowienie, wedle właściwości rzeczowej.

Po zapoznaniu się z treścią wniosku dostrzec należało podstawy do odmowy przyjęcia w celu merytorycznego rozpoznania, jako niedopuszczalnego z mocy ustawy.

W pierwszej kolejności należy zwrócić uwagę na fakt, że postanowienie w przedmiocie kosztów zapadło w postępowaniu karnym. Brak jest zatem racji przemawiających za tym, by do żądanej korekty orzeczenia o kosztach stosować procedurę cywilną. Zgodnie z art. 540 § 1 k.p.k. instytucja wznowienia postępowania dotyczy postępowania sądowego zakończonego prawomocnym orzeczeniem. Chodzi tu o postępowanie sądowe, w którym rozstrzygnięto o odpowiedzialności karnej oskarżonego lub szerzej o przedmiocie procesu karnego,

nie zaś o jakiegokolwiek kwestii incydentalnej, chociażby istotnej dla oskarżonego, rozstrzyganej w toku procesu. Stanowisko to jest ugruntowane w orzecznictwie Sądu Najwyższego (zob. postanowienia SN np.: z dnia 29 października 1997 r., II KZ 130/97, z dnia 12 kwietnia 2001 r., III KO 53/99, z dnia 12 czerwca 2003 r., IV KZ 16/03, z dnia 7 maja 2007 r., V KZ 24/07, z dnia 29 stycznia 2008 r., IV KO 118/07, z dnia sierpnia 2008 r., IV KZ 59/08, z dnia 11 września 2008 r., IV KZ 62/08, z dnia 2 sierpnia 2023 r., I KZ 10/23). Postępowania incydentalne mogą być przedmiotem wznowienia tylko wówczas, gdy zapadłe w nich orzeczenia definitywnie zamykają rozpoznanie danej kwestii wywołując trwałe skutki (zob. postanowienie SN z 25 września 2013 r., III KK 231/13). W piśmiennictwie wskazuje się też, że możliwość wznowienia dotyczy postępowań ubocznych, o ile mają one autonomiczny, względem zasadniczego nurtu procesu, charakter, a więc nie mogą być z nim związane. Przykładem rozstrzygnięcia kwestii incydentalnej, które nie ma charakteru autonomicznego, albowiem ściśle wynika z orzeczenia kończącego postępowanie w sprawie, jest orzeczenie o kosztach postępowania, którego wznowienia domaga się obrońca w piśmie (zob. zarządzenia SN: z dnia 20 grudnia 2023 r., I KO 115/23, LEX nr 3654961, z dnia 28 lutego 2004 r., I KO 116/23, LEX nr 3690258, postanowienie SN z dnia 25 stycznia 2024 r., I KO 107/23). Wprawdzie § 2 art. 540 nie zawiera tak zdefiniowanego charakteru postępowania, niemniej jednak nie może być postrzegany w oderwaniu od swego normatywnego otoczenia. Skoro zatem w świetle § 1 wznowienie dotyczy postępowania sądowego zakończonego prawomocnym orzeczeniem to dotyczy on wszelkich podstaw wznowieniowych (zob. postanowienie SN z dnia 23 marca 2023 r., I KZP 17/22).

W odniesieniu do podstawy określonej w art. 540 § 2 k.p.k. zauważyć trzeba, że może zostać uruchomiona jedynie w przypadku działania na korzyść strony, a zarazem bez uszczerbku dla interesu procesowego oskarżonego. Tymczasem obrońca nie jest stroną postępowania karnego, lecz jej reprezentantem. Zatem postulowane wznowienie miałoby nastąpić nie na korzyść strony, lecz właśnie reprezentanta procesowego. Co jednak bardziej istotne, z uwagi na treść rozstrzygnięcia o kosztach postępowania drugoinstancyjnego, ewentualne wznowienie postępowania w zakresie kosztów obrony z urzędu miałoby kierunek

ewidentnie dla skazanego niekorzystny. Zważyć bowiem trzeba, że kosztami tymi został finalnie obciążony skazany, a nie Skarb Państwa. Zatem treść normatywna art. 540 § 2 k.p.k. nie pozwala na wznowienie postępowania z powodu stwierdzonej niekonstytucyjności czy nawet jego derogacji przepisu będącego podstawą prawomocnego orzeczenia o kosztach obrony z urzędu w interesie obrońcy. Nie tracąc z pola widzenia faktu, że w pkt 5 uzasadnienia wyroku SK 53/22 odnotowano, iż jego skutkiem jest utrata mocy obowiązującej normy poddanej kontroli. Stosownie do art. 190 ust. 4 Konstytucji zainteresowanym podmiotom przysługuje więc wznowienie prawomocnie zakończonych postępowań w zakresie rozstrzygnięcia w przedmiocie kosztów procesu, gdzie podstawę prawną stanowiła badana w niniejszej sprawie norma, odwołać się jednak trzeba do art. 190 ust. 4 Konstytucji RP. Przepis powyższy stanowi jednak, że orzeczenie Trybunału o niezgodności z Konstytucją, umową międzynarodową lub ustawą aktu normatywnego, na podstawie którego zostało wydane m. in. prawomocne orzeczenie sądowe stanowi podstawę do wznowienia postępowania, uchylenia decyzji lub innego rozstrzygnięcia na zasadach i w trybie określonym w przepisach właściwych dla danego postępowania. Należy zatem zwrócić uwagę, że w przepisie tym znalazło się odniesienie nie tylko do wznowienia postępowania, ale także do innych instytucji, które umożliwiają podważenie wydanego orzeczenia i ponowne rozpoznanie sprawy. Co więcej, zastrzeżono w nim konieczność uwzględnienia przepisów właściwych dla danego postępowania. W orzecznictwie sądowym przyjmuje się, że „wznowienie postępowania” w rozumieniu powyższej normy konstytucyjnej nie jest tożsame ze wznowieniem sensu stricte uregulowanym w danej procedurze, lecz oznacza wszelkie środki prawne, dzięki którym można osiągnąć efekt w postaci ponownego rozstrzygnięcia sprawy adekwatnie do stanu prawnego obowiązującego po derogacji niekonstytucyjnego przepisu (por. uzasadnienie wyroku SK 60/05).

Mając powyższe na względzie wskazać trzeba, że w zakresie kosztów postępowania taką podstawę przewiduje art. 626 § 2 k.p.k. Przepis ten dopuszcza procedowanie w przedmiocie uzupełnienia rozstrzygnięcia o kosztach, co może finalnie nastąpić poprzez wydanie postanowienia przyznającego dodatkową kwotę. Takie rozstrzygnięcie nie będzie stanowiło reasumpcji, a zatem ingerencji

w merytoryczną treść postanowienia o kosztach w sytuacji, w której właściwa wysokość kosztów stała się sądowi znana dopiero po wydaniu zapadłego wcześniej rozstrzygnięcia. Ten tryb wskazany został nota bene również w orzeczeniu SK 78/21, i w uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 13 grudnia 2023 r., I KZP 5/23.

Z uwagi na treść art. 540 § 2 k.p.k. niezbędne było zatem stwierdzenie niedopuszczalności wniosku z mocy ustawy, co implikowało zarządzenie o odmowie jego przyjęcia, a to stosownie do treści art. 530 § 2 k.p.k. w zw. z art. 430 § 1 k.p.k. w zw. z art. 545 § 1 k.p.k.

[SOP]

[ms]

SSN Igor Zgoliński